

Mersevát

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Mersevát bemutatása	4
3. Örökségünk	5
4. Eltérő karakterű területek Mersevátan	23
<i>Központi területek</i>	25
<i>Hagyományos beépítésű területek</i>	28
5. Belterületi zöldfelületek	37
6. Gazdasági, ipari területek	40
7. Természetközeli területek	41
8. Részletek motívumok	44
9. Impresszum	46

1 BEVEZETÉS

Jelen településképi arculati kézikönyvben szeretnénk bemutatni minden merseváti lakos és a település iránt érdeklődő számára községünk különböző építészeti karaktereit, jellegzetességeit. Az évszázadok során kialakult arculat megőrzéséhez, tovább gazdagításához nyújt segítséget a kézikönyv tanulmányozásra, amely rávilágít a lehetőségekre és követendő példákat mutat az új építkezésekhez.

Csillag Albert
polgármester

2 MERSEVÁT BEMUTATÁSA

Mersevát Vas megyében található, Celldömöktől 6 km-re északkeletre, a 834-es számú főúton közelíthető meg. A 10,54 km² területen elhelyezkedő települést 576 (2016-os statisztikai adat) fő lakja. A falura jellemző mezőgazdasági hagyományok megjelennek a címerben is.

A község 1906-ban jött létre két település, Merse és Belsővát egyesítéséből (lásd alább, az II. katonai felmérés, 1846-ban készült szelvényén). Ezen egykori községneveket a lakosság még ma is használja. A névadó Merse családról már 1252-ből származik írásos említés, de a környező bronz- és vaskori lelőhelyek bizonyítják, hogy már jóval korábban is laktak a területen.

3 ÖRÖKSÉGÜNK

A község egyetlen műemléki védettségű épületét 1792-ben építtette Barcza János, késő barokk, már-már klasszicizáló stílusban. Halála után a kúria több család tulajdonában is volt, előbb a Káldy, majd a Vidos, végül pedig a Pálffy család birtokolta. Jelenleg is magántulajdonban áll.

A Mersevāti Római Katolikus Egyházközség templom híján egy imaházban tartotta a szentmiséket. 1978-ban ajándékozták meg a közösséget egy 1439 m²-nyi területtel kápolna létesítés céljára, amit megépítettek és 1980-ban fel is szenteltek, a Magyarok Nagyműgyazsanya tiszteletére.

1938-ban, Berzsényi-Janosits Miklós tervei alapján építették fel a falukép szempontjából meghatározó, karakteres, helyi védelemre javasolt evangélikus templomot. Az 1940-ben felszentelt épületet nagyrészt szergényi- és ság hegyi kőből emelték, a sümegi evangélikus templomhoz hasonlatos megjelenéssel, népies, magyaros stílusjegyekkel. Tizenkét méteres süvege őr-ségi fából készült.

A Vidos család tagjai voltak Mersevát hajdani földesurai. Vidos József kormánybiztost - az 1848-as szabadságharc kiemelkedő Vas megyei alakját - halála után újratemették, és a település határában álló, 1851-ben emelt, klasszicista jegyekkel díszített, Vidos családi sírkápolnában helyezték örök nyugalomra.

További, építészeti értékű épületek szép számmal vannak Mersevátón. A paraszti építkezés jellegzetes lakóházai, mives homlokzatokkal, gazdagon faragott ablakkeretekkel, szellőzőkkel, szoborfülkékkel és párkányokkal őrzik a hajdani helyi mesteremberek keze nyomát, idézik a korábbi generációk értékteremtő szorgalmát, életmódját, ízlését.

Néhány példa látható közülük az alábbiakban:

Bajcsy Zsilinszky utca 16. lakóház

Dózsa György utca 62. lakóház

Bajcsy-Zsilinszky utca 34. lakóház

Bajcsy-Zsilinszky
utca 29. lakóház

Iskola utca 3. lakóház

Ady utca 9. lakóház

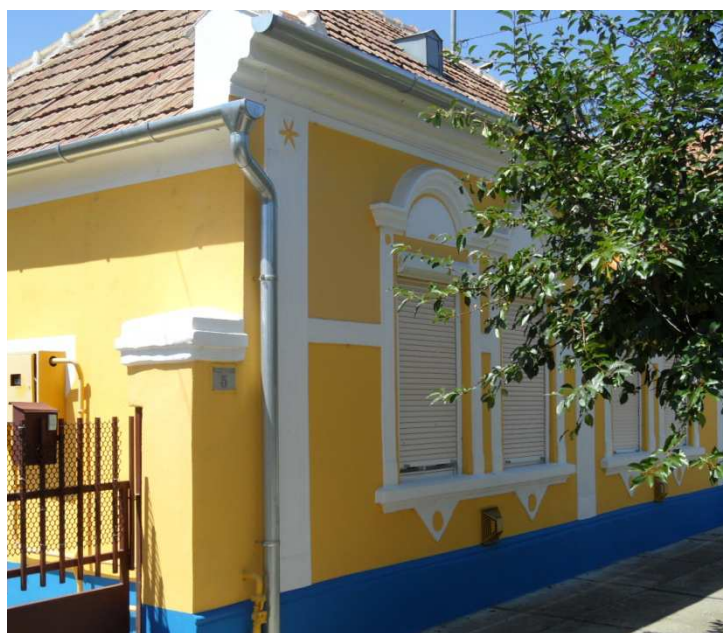
Rákóczi Ferenc
utca 5. lakóház

Rákóczi Ferenc utca 13. lakóház

Kossuth utca 5. lakóház

Petőfi utca 10. lakóház

Petőfi utca 6. lakóház

Dózsa György utca 26. lakóház

Dózsa György utca 30. lakóház

SZOBROK

Mersevátton számos szobor, köztéri alkotás található, melyek között vannak helyi védelemre javasolt művek is. Témái változatosak: a vallástól a történelmin át, a helyi hagyományokat őrző emlékek is előfordulnak.

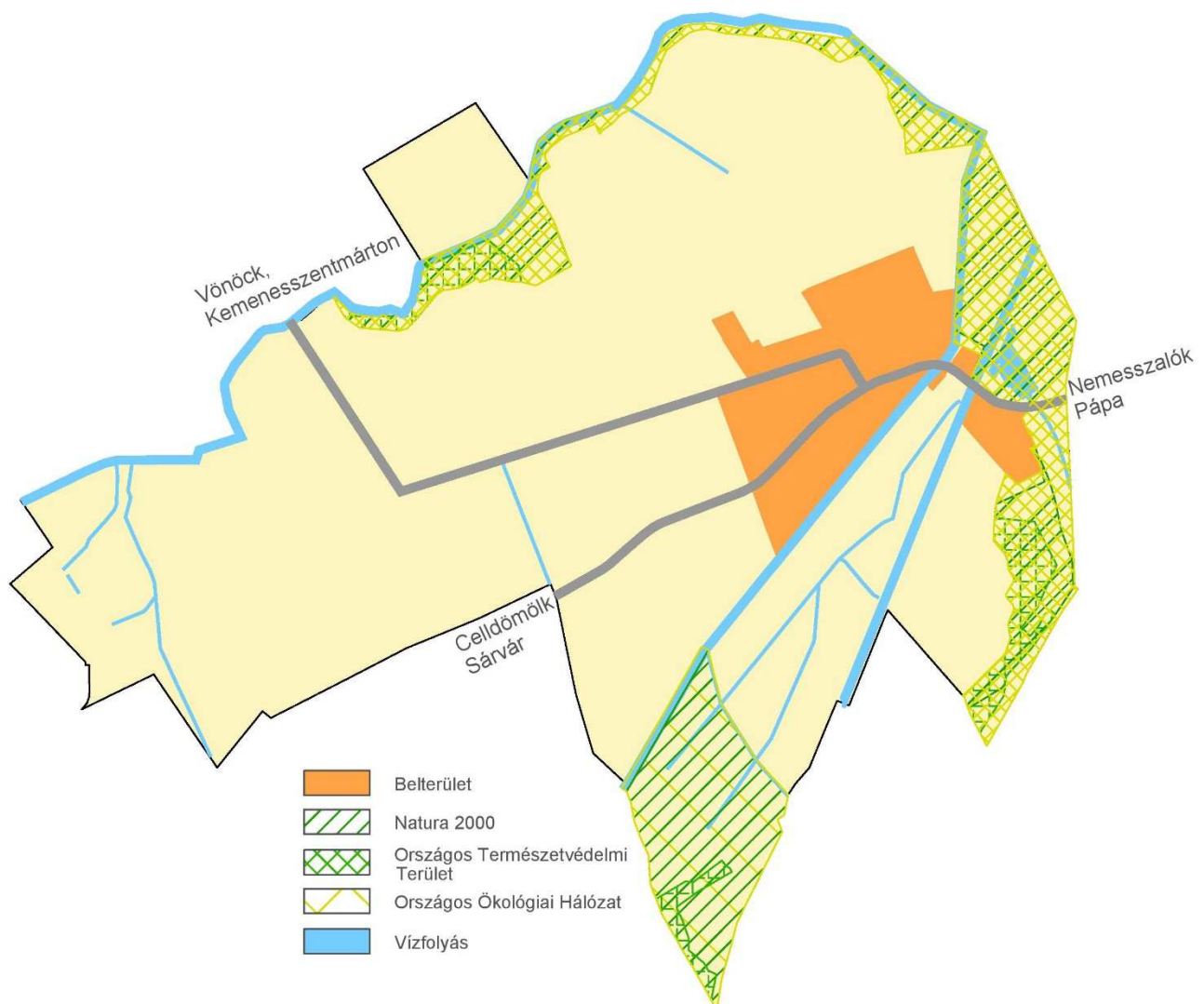

4 ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK MERSEVÁTON

A hajdani két kis települést a Marcal folyó szabályozott medre választotta ketté, egy híddal összekötve. A hagyományos, szalagtelkes beépítés a Pápa-Kiscell útvonallal párhuzamos utca mentén, továbbá az egykori Belsővaton alakult ki legkorábban. A település központja, a két fő útvonal: a Dózsa György utca és az Iskola utca találkozásánál fekszik. Egykor is ez számított a település centrumának: itt állt a vámház, valamint vendéglők is üzemeltek, ma helyettük a falu intézményeit és két templomát láthatjuk. A belterületi zöldfelületek elszórtan helyezkednek el a település szövetében, csakúgy, mint a helyi védelemre javasolt épületek, - építmények. A régi épületek között a faluszövet foltszerűen újult meg, melynek része volt a '80-as évek jellegzetes házsorai a Bajcsy-Zsilinszky utca észak-keleti végében és a Dózsa utca közbenső szakaszán, valamint a '90-es és a 2000-es években kiépült Vidos utca és a Dózsa utca eleje.

A külterületet tekintve elsődlegesen a település északi és déli határán helyezkednek el a természetvédelmi szempontból kiemelt területek. Három helyen (északon, keleten és délen) vannak ex lege lápok, amik Országos Természetvédelmi Területnek minősülnek. A külső határ mentén találhatunk európai közösségi jelentőségű természetvédelmi területeket, amik a Natura 2000 hálózat részei, valamint az Országos Ökológiai Hálózat magterületeit, folyosóit.

Központi területek

A mai településközpont a korábbi Merse falu belső részein (a történelmi maghoz igazodóan) alakult ki. A központi területeken sűrűbb a beépítés, emellett jelentős zöldfelületeket is találunk. A község legnagyobb közparkja (több, mint 17 000 m²) a központi területek észak-nyugati határán húzódik, de található itt jelentős méretű fásított közkert is.

Ezen a településrészen találhatók meg zömében a falu intézményei, valamint a község két temploma: az evangélikus és a római katolikus.

Mersevátton 1993-ban készült el a Gondozási Központnak helyet adó épület, amely nappal Idősek Klubja formában segíti az ellátást, ezen kívül az intézmény étkeztetéssel és házi segítségnyújtással (háztartásvezetés, bevásárlás, ügyintézés) gondoskodik az idősebbekről. Az épület előtti terület parkosítása ajánlott.

Az Iskola utcában működött a Mersevāti Általános Iskola, azonban a folyamatosan csökkenő létszám miatt 2003-ban megszűnt az intézmény. A megüresedett épületbe költözött be a Polgármesteri Hivatal, valamint itt kapott helyet a Posta is. Telke saroktelek, virágos kertje a forgalmas főutcat díszíti.

Hagyományos beépítésű területek

A hagyományos falusias beépítés legjellegzetesebben a község belső részein, történelmi magjában, és a belsővati településrészen maradt fenn. Az itteni épületek többnyire oldalhatáron, néhány esetben szabadon állnak. A földszintes házak tetőterét néhol beépítették. A hagyományosan egyszintes épületek oromfallal épültek, a régi házak előkert nélküliek.

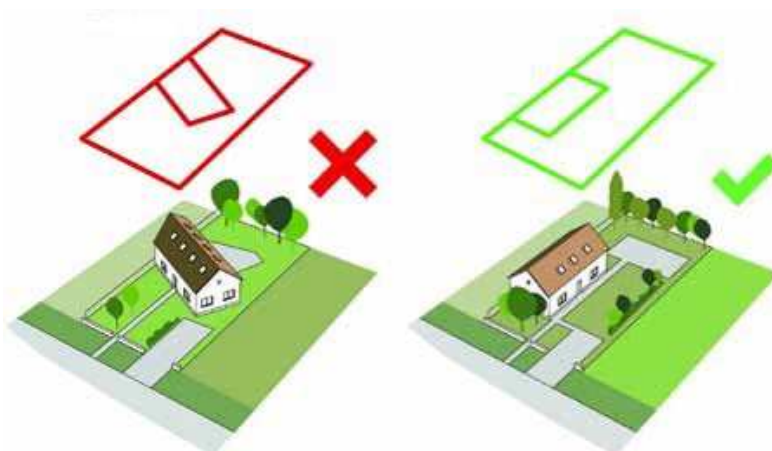
A község további lakóövezeteiben is találhatók hasonló épületek és beépítési struktúra, ezért új lakóházak építésénél és meglévők átalakításánál egyaránt fontos követelmény, hogy illeszkedjenek a kialakult utcaképhez, ne bontsák meg annak egységét.

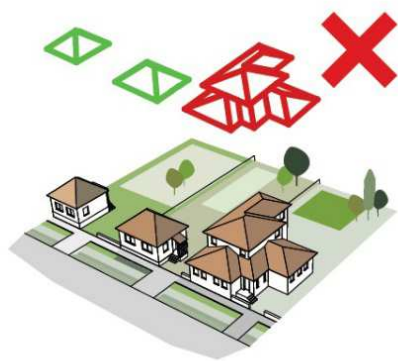
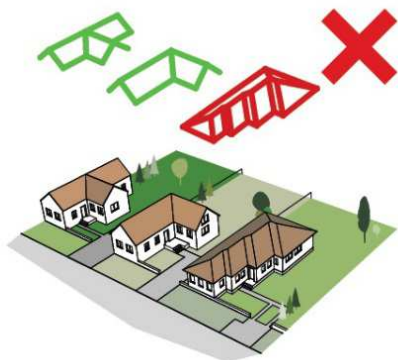

TELEPÍTÉS

A történeti településrészen a házak leggyakrabban az oldalhatár mentén vagy szabadon állnak. Az épületeket az utcára merőlegesen ajánlott elhelyezni, azzal közvetlen homlokzati kapcsolatban, vagy előkerttel. A nem az utcára merőleges, illetve indokolatlan mértékben hátrahúzott lakóház kialakítása nem javasolt. Előkerterek létesítésénél az utcafépí illeszkedést figyelembe kell venni.

TETŐFORMA

A hagyományos beépítésű területeken a tetőszerkezet egységes, az esetlegesen újonnan épülő házak tetőzetének kialakításakor a szomszédos házak tetőzetét figyelembe kell venni, a tetőknek minden esetben illeszkednie kell a már kialakult utcaképhez.

ANYAGHASZNÁLAT (SZÍNEK)

Az új épületek kialakításánál sem anyag-, sem pedig színhasználatban nem lehet kirívó megoldásokat alkalmazni. A települési egység megőrzése érdekében javasolt a világosabb pasztell- és földszínek használata.

MAGASSÁG

A Mersevát hagyományos beépítésű területein elhelyezkedő lakóépületek magassága közel azonos. Az újonnan épülő épületeknek magasságukkal is illeszkedniük kell a településrészbe. A szomszédos épületek homlokzatmagassága hasonló léptékű legyen.

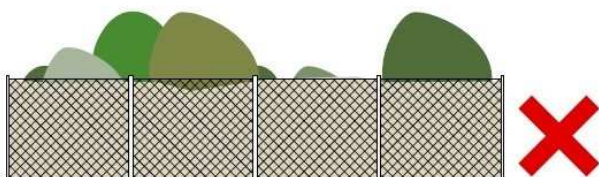

KERÍTÉS

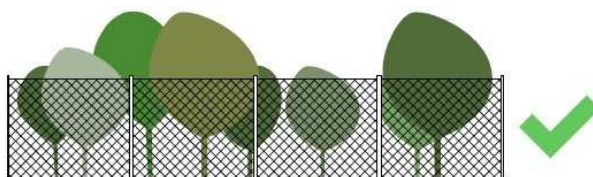
A történelmi településrészen az áttört, fából vagy fémből készült kerítésmezőkből álló, alacsony lábazatú, vagy lábazat nélkül készülő lehatárolások javasoltak.

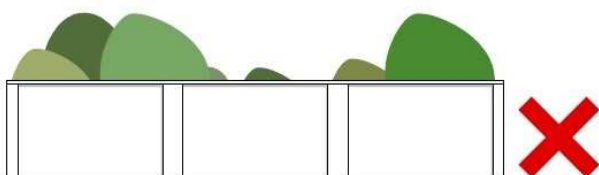
Természetes határ, kerítés növényelválasztásból.

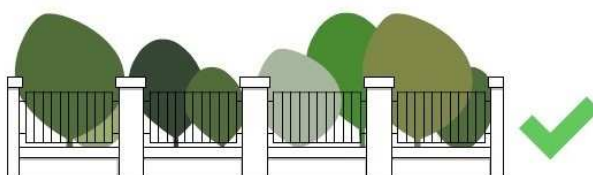
Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő.

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

A falszerű áttörés mentes kerítések nem elfogadhatóak.

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel.

KERÍTÉS – jó példák

ABLAKOK

Az épületek gyakran az ablakokon, ajtókon keresztül állnak kapcsolatban a közterületekkel. Az ablakok jellemzően kétszárnyúak, és lehetnek egy, kettő vagy több osztatúak. Ezeken a területeken különösen fontos, hogy az ablakok cseréjekor fa ablakokat, vagy legalább fa hatású műanyag nyílászárókat javasolt alkalmazni.

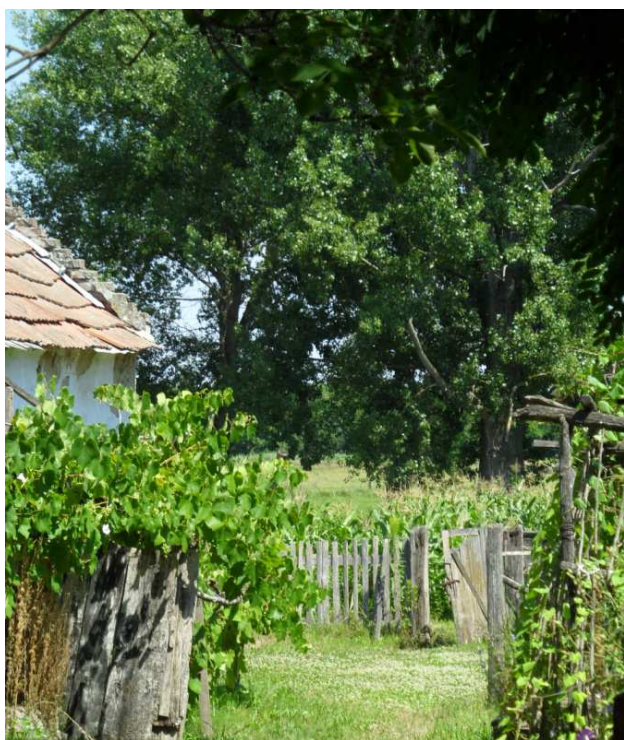

KERTEK

A település lakói igényesek a környezetükre. A kertek sok esetben nem érnek véget a kerítésnél, hanem tovább nőnek, díszítve ezzel a közterületeket is. Az efféle növényültetés tovább színesíti az utcaképet. Ahol helyhiány vagy légvezeték miatt nincs mód nagyméretű fa ültetésére, ott kisméretű fa, vagy cserje elhelyezése, esetleg a terület virágosítása javasolt.

A virágoskertek, rekreációs célú pihenőkertek mellett a hagyományos beépítésekhez sokszor tartoznak haszonkertek, veteményesek. Ezeket jellemzően az oldal- és hátsókertekben találjuk.

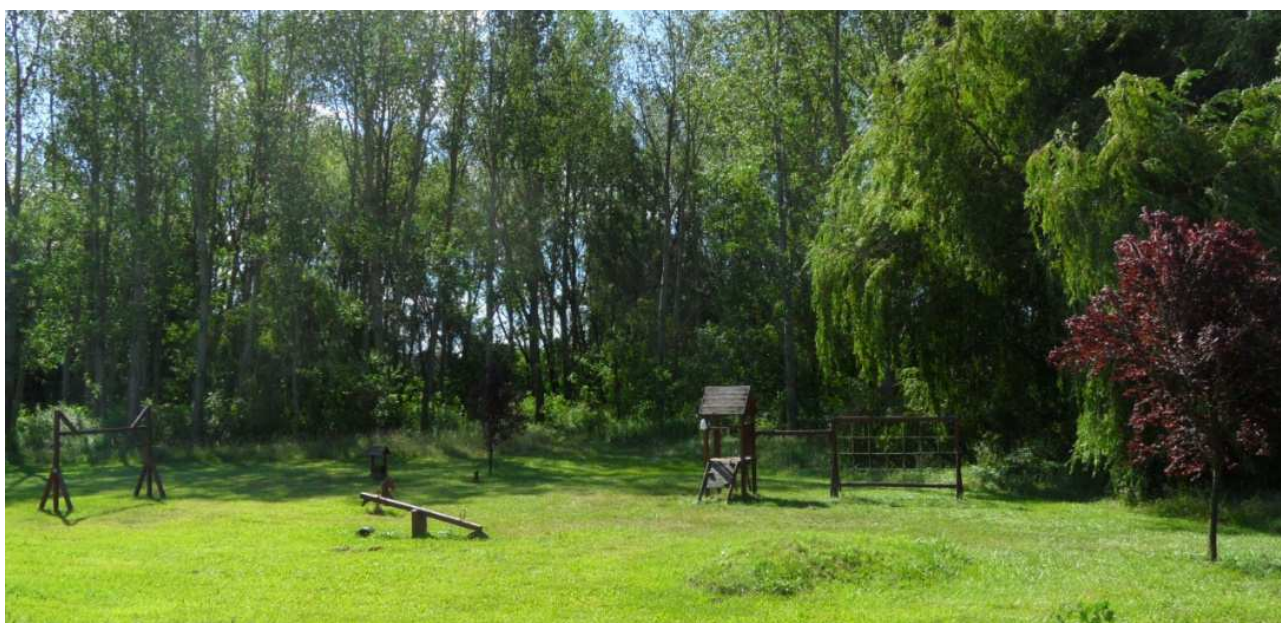
5 BELTERÜLETI ZÖLDFELÜLETEK

SPORTPÁLYA

1999-ben adták át a település sportpályáját.

JÁTSZÓTÉR

TEMETŐ

Alapításakor a temető még 600 méterre volt a falutól, mára azonban a település növekedésének köszönhetően, elérte azt. Jelenleg elegendő méretekkel rendelkezik, de a bővítési lehetőség is adott a szomszédos terület terhére. A legrégebbi síremlék (Barcza Borbála) kb. 190 éves, homokkőből készült. A kőzet azóta is kedvelt alapanyaga a sírköveknek.

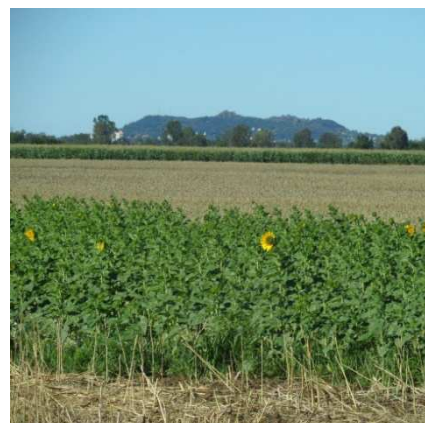

6

GAZDASÁGI, IPARI TERÜLETEK

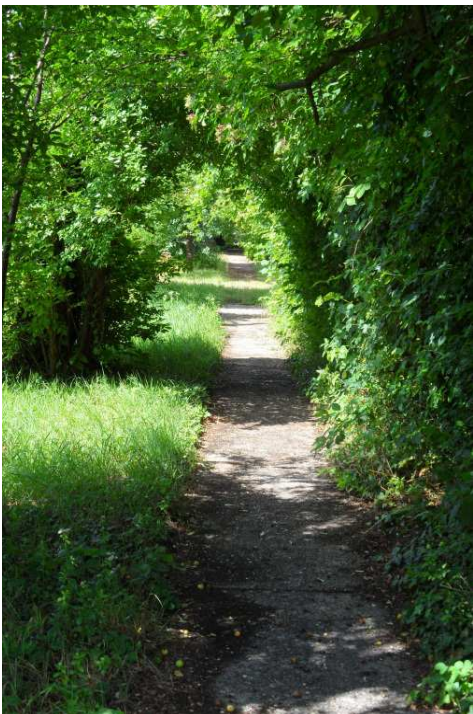
Mersevátón két jelentősebb gazdasági terület található. A nagyobb kiterjedésű a település északnyugati határában, a kisebb pedig a Marcal-főcsatornán átvezető híd előtti kanyarnál helyezkedik el. Előbbi a településen régóta jelenlévő, és központi szerepet betöltő mezőgazdaságra épül (napraforgó-, búza-, kukoricatermesztés), míg a főút mentén jellemzően szolgáltató ipari övezet létesült.

7 TERMÉSZETKÖZELI TERÜLTEK

A Marcal folyó (mely eredetileg keletről határolta Belsővatot) jelentős hatással volt a település kialakulására. Az 1859-ben alakult Marcalszabályozó Társulat munkája eredményeként alakították ki a Marcal jelenlegi medrét. A belsővati településrésztől északra lévő Fekete-tó is a Marcalnak köszönhető, hiszen egyfajta átereszként működik a korábbi és a jelenlegi folyómeder között. Mivel a Marcal-medence Magas Természeti Értékű Területként védelmet élvez, a vizes élőhelyhez kötődő növény- és állatfajok jelentős számban fordulnak elő.

8

RÉSZLETEK, MOTÍVUMOK

Mersevát településképét egyedi részletek, díszítőelemek is gazdagítják, melyek megőrzése javasolt.

9

IMPRESSZUM

MERSEVÁT KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Mersevát honlapcíme: <http://www.mersevat.hu/>

Mersevát postai címe: 9531 Mersevát, Dózsa u. 39.

Telefon: 06/95/ 487-096

Polgármester: Csillag Albert

Főépítész: R. Takács Eszter, okleveles építészmérnök

Főépítész e-mail címe: proarch@t-online.hu

Összeállította: Leel-Óssy Zsolt

Konzulens: Dummel Ottó műszaki irodavezető

Mersevát, 2017.